

Byla C-535/19**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2019 m. liepos 12 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Augstākā tiesa (Senāts) (Aukščiausiojo Teismo Senatas, Latvija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. liepos 9 d.

Kasatorius:

A

Kita kasacinio proceso šalis:

Veselības ministrija (Sveikatos apsaugos ministerija)

Pagrindinės bylos dalykas

Kasacinis procesas, susijęs su nacionalinių institucijų sprendimu neįtraukti užsienio piliečio į iš valstybės biudžeto finansuojamų sveikatos priežiūros paslaugų gavėjų registrą ir atsisakyti jam išduoti Europos sveikatos draudimo kortelę.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir pagrindimas

Remdamasis SESV 267 straipsniu prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas prašo išaiškinti Reglamentą Nr. 883/2004 ir Direktyvą Nr. 2004/38, taip pat SESV 18, 20 ir 21 straipsnius, siekdamas išsiaiškinti Reglamento Nr. 883/2004 taikytinumą valstybinės sveikatos priežiūros paslaugoms, taip pat sąlygas, kuriomis valstybė gali atsisakyti leisti užsieniečiui, kuris yra niekur nedirbantis Sąjungos pilietis, naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis. Šis teismas taip pat teiraujasi, ar teisėta tokia situacija, kai leidžiama atsisakyti minėtam asmeniui pripažinti teisę naudotis iš valstybės biudžeto

finansuojamomis sveikatos priežiūros paslaugomis visose atitinkamose valstybėse narėse.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar turi būti laikoma, kad „ligos išmokos“, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalies a punktą, apima valstybines sveikatos priežiūros paslaugas?
2. Jeigu Teisingumo Teismo atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas: ar valstybės narės, remdamosi Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsniu ir Direktyvos 2004/38 24 straipsniu, kad išvengtų neproporcingai daug prašymų skirti socialines išmokas, numatytas siekiant užtikrinti sveikatos priežiūrą, gali atsisakyti skirti tokias išmokas, kurios skiriamos jos piliečiams ir darbuotojo statusą turinčio Sąjungos piliečio šeimos nariams, esantiems tokioje pačioje situacijoje, Sąjungos piliečiams, kurie šiuo momentu neturi darbuotojo statuso?
3. Jeigu Teisingumo Teismo atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas: ar valstybės narės, remdamosi Reglamento Nr. 883/2004 18 ir 21 straipsniais ir Direktyvos 2004/38 24 straipsniu, kad išvengtų neproporcingai daug prašymų skirti socialines išmokas, numatytas siekiant užtikrinti sveikatos priežiūrą, gali atsisakyti skirti tokias išmokas, kurios skiriamos jos piliečiams ir darbuotojo statusą turinčio Sąjungos piliečio šeimos nariams, esantiems tokioje pačioje situacijoje, Sąjungos piliečiams, kurie šiuo momentu neturi darbuotojo statuso?
4. Ar tokia situacija, kai Europos Sąjungos piliečiui, įgyvendinančiam savo teisę laisvai judėti, atsisakoma pripažinti teisę gauti iš valstybės biudžeto finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas visose atitinkamose valstybėse narėse, atitinka Reglamento (EB) Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą?
5. Ar tokia situacija, kai Europos Sąjungos piliečiui, įgyvendinančiam savo teisę laisvai judėti, atsisakoma pripažinti teisę gauti iš valstybės biudžeto finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas visose atitinkamose valstybėse narėse, atitinka Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 18 straipsnį ir 20 straipsnio 1 dalį ir 21 straipsnį?
6. Ar gyvenimo šalyje teisėtumas, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punktą, turi būti suprantamas taip, kad jis suteikia asmeniui teisę prisijungti prie socialinės apsaugos sistemos, ir taip pat ta prasme, kad jis gali būti priežastimi, dėl kurios jam gali būti neleidžiama prisijungti prie socialinės apsaugos sistemos? Konkrečiai šioje byloje, ar tai, jog pareiškėjas turi visavertį sveikatos draudimą, kuris yra viena iš numatytų teisėto gyvenimo šalyje, kaip tai

numatyta Direktyvoje 2004/38, sąlygų, gali pateisinti atsisakymą jį įtraukti į iš valstybės biudžeto finansuojamą sveikatos priežiūros sistemą?

Sajungos teisinis pagrindas

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 18 straipsnis, 20 straipsnio 1 dalis, 20 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punktas, 21 straipsnis ir 168 straipsnio 7 dalis;

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje 1, 2, 3, 4 ir 10 konstatuojamosios dalys, 7 straipsnio 1 dalies b punktas, 14 straipsnio 1 ir 2 dalys bei 24 straipsnis;

Reglamentas Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo 45 konstatuojamoji dalis, 3 straipsnio 1 dalies a punktas ir 5 dalis, 4 straipsnis ir 11 straipsnio 3 dalies e punktas.

Teisingumo Teismo jurisprudencija

Teisingumo Teismo sprendimai:

1985 m. kovo 27 d. Sprendimo *Hoeckx* (C-249/83, EU:C:1985:139) 12 punktas;

1985 m. kovo 27 d. Sprendimo *Scriver ir Cole* (C-122/84, EU:C:1985:145) 19 punktas;

1986 m. birželio 12 d. Sprendimo *Ten Holder* (C-302/84, EU:C:1986:242) 21 punktas;

1992 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hughes* (C-78/91, EU:C:1992:331) 17 punktas;

1996 m. liepos 11 d. Sprendimo *Otte / Vokietija* (C-25/95, EU:C:1996:295) 22 punktas;

1997 m. birželio 5 d. Sprendimo *Land Nordrhein-Westfalen / Uecker ir Jacquet / Land Nordrhein-Westfalen* (C-64/96, EU:C:1997:285) 23 punktas;

1998 m. kovo 5 d. Sprendimo *Molenaar* (C-160/96, EU:C:1998:84) 19, 20 ir 21 punktai;

2001 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Grzelczyk* (C-184/99, EU:C:2001:458) 31 punktas;

2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *D'Hoop* (C-224/98, EU:C:2002:432) 28 punktas;

2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Baumbast ir R* (C-413/99, EU:C:2002:493) 84 punktas ir paskesni bei 91 punktas;

2002 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Maaheimo* (C-333/00, EU:C:2002:641) 23 punktas;

2003 m. spalio 2 d. Sprendimo *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539) 26 punktas;

2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Trojani* (C-456/02, EU:C:2004:488) 31 punktas ir paskesni;

2004 m. spalio 19 d. Sprendimo *Zhu ir Chen* (C-200/02, EU:C:2004:639) 32 punktas;

2005 m. kovo 15 d. Sprendimo *Bidar* (C-209/03, EU:C:2005:169) 33 punktas;

2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Schempp* (C-403/03, EU:C:2005:446) 17, 18 ir 20 punktai;

2006 m. liepos 18 d. Sprendimo *De Cuyper* (C-406/04, EU:C:2006:491) 23 punktas;

2008 m. balandžio 1 d. Sprendimo *Gouvernement de la Communauté française ir Gouvernement wallon* (C-212/06, EU:C:2008:178) 39 punktas;

2008 m. gegužės 22 d. Sprendimo *Nerkowska* (C-499/06, EU:C:2008:300) 26 ir 29 punktai.

2008 m. liepos 25 d. Sprendimo *Metock ir kt.* (C-127/08, EU:C:2008:449) 82 punktas;

2010 m. kovo 4 d. Sprendimo *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117) 43 punktas;

2011 m. gegužės 5 d. Sprendimo *McCarthy* (C-434/09, EU:C:2011:277) 39 punktas;

2011 m. birželio 30 d. Sprendimo *da Silva Martins* (C-388/09, EU:C:2011:439) 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija bei 41 punktas;

2012 m. balandžio 24 d. Sprendimo *Kamberaj* (C-571/10, EU:C:2012:233) 86 punktas;

2013 m. vasario 21 d. Sprendimo *N.* (C-46/12, EU:C:2013:97) 27 ir 28 punktus;

2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Brey* (C-140/12, EU:C:2013:565) 46, 70 ir 71 punktai;

2014 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358) 59 ir 60 punktai;

2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Martens* (C-359/13, EU:C:2015:118) 25 punktas;

2015 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo *Alimanovic* (C-67/14, EU:C:2015:597) 62 punktas; generalinio advokato išvados minėtoje byloje 85 punktas;

2015 m. rugsėjo 16 d. *Komisija / Slovakija* (C-433/13, EU:C:2015:602) 70, 71 ir 73 punktai;

2016 m. vasario 25 d. Sprendimo *García Nieto ir kt.* (C-299/14, EU:C:2016:114) 38 ir 50 punktai;

2016 m. birželio 14 d. Sprendimo *Komisija / Jungtinė Karalystė* (C-308/14, EU:C:2016:436) 76 punktas;

2018 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Czeviński* (C-517/16, EU:C:2018:350) 33 punktas;

2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *A* (C-679/16, EU:C:2018:601) 33, 56, 57 ir 60 punktai;

2017 m. liepos 26 d. generalinio advokato [M. Wathelet] išvados byloje *Gusa* (C-442/16, EU:C:2017:607) 52 punktas.

Svarbiausios nacionalinės teisės nuostatos

Ārstniecības likums (Istatymas dėl medicininio gydymo) (galioja iki 2017 m. gruodžio 31 d.) 17 straipsnis;

Veselības aprūpes finansēšanas likums (Istatymas dėl sveikatos priežiūros finansavimo) (įsigaliojęs nuo 2018 m. sausio 1 d.) 7, 9 ir 11 straipsniai.

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 Kasatorius yra Italijos pilietis, kuris susituokė su Latvijos piliete. 2015 m. pabaigoje ar 2016 m. sausio mėn. kasatorius, siekdamas prisijungti prie savo šeimos, iš Italijos persikėlė gyventi į Latviją. Kasatorius ketino pasilikti gyventi Latvijoje ilgam laikui, kad galėtų rūpintis savo vaikais. Kasatoriaus deklaruota gyvenamoji vieta yra Latvijoje. Kasatorius teigia, kad jis yra aukštos kvalifikacijos inžinierius ir tuo metu, kai pateikė skundą, ieškojo darbo. Jo manymu, darbo paieška turi būti suprantama kaip noras integruotis į Latvijos visuomenę ir, kaip ir Latvijos piliečiai, tapti pilnateisiu šios visuomenės nariu. Šiuo metu kasatorius dirba. Kasatoriaus gyvenamoji vieta Latvijoje grindžiama

Europos Sąjungos pilietybę patvirtinančiu dokumentu, kuris pagal Latvijos teisę laikomas leidimu laikinai gyventi šalyje.

- 2 2015 m. pabaigoje kasatorius informavo kompetentingas Italijos institucijas, kad jis persikėlė gyventi į Latviją. Dėl šios priežasties jis buvo įtrauktas į „A.I.R.E.“ (*Anagrafe degli Italiani Residenti all’Estero*), užsienyje gyvenančių Italijos piliečių registrą; į šį registrą įtraukiami asmenys, kurie persikelia gyventi už Italijos ribų ilgesniam kaip 12 mėnesių laikotarpiui. Kadangi į šį registrą įtrauktų asmenų gyvenamoji vieta yra užsienyje, jiems atsisakoma leisti naudotis valstybine sveikatos priežiūra Italijoje.
- 3 2016 m. sausio 22 d. kasatorius paprašė *Latvijas Nacionālajais veselības dienests* (Latvijos nacionalinė sveikatos priežiūros tarnyba) jį įtraukti į sveikatos priežiūros paslaugų gavėjų registrą ir išduoti Europos sveikatos draudimo kortelę. 2016 m. vasario 17 d. nutarimu Nacionalinė sveikatos priežiūros tarnyba atsisakė įtraukti kasatorių į registrą ir išduoti minėtą kortelę. 2016 m. liepos 8 d. nutarimu *Veselības ministrija* (Sveikatos apsaugos ministerija) patvirtino Nacionalinės sveikatos priežiūros tarnybos nutarimą, pažymėdama, kad iš Įstatymo dėl medicininio gydymo 17 straipsnio pirmos dalies matyti, jog pagal darbo sutartį ar savarankiškai nedirbantys Sąjungos piliečiai nėra įtraukiami į asmenų, galinčių gauti iš valstybės biudžeto finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas, kategorijas. Kadangi kasatorius nėra pagal darbo sutartį ar savarankiškai Latvijoje dirbantis darbuotojas ir yra Italijos pilietis, kuris nuolat gyvena Latvijoje remdamasis Europos Sąjungos pilietybę patvirtinančiu dokumentu, jis nėra priskiriamas prie Įstatymo dėl medicininio gydymo 17 straipsnyje minėtų asmenų, kuriems teikiamos minėtos iš valstybės biudžeto finansuojamos paslaugos, kategorijų. Pagal Įstatymo dėl medicininio gydymo 17 straipsnio penktą dalį kasatorius turi susimokėti už teikiamas sveikatos priežiūros paslaugas.
- 4 Kasatorius Sveikatos apsaugos ministerijos sprendimą apskundė *Administratīvā rajona tiesa* (Pirmosios instancijos administracinis teismas), kuris šį skundą atmetė.
- 5 *Administratīvā apgabaltiesa* (Administracinis apygardos teismas, Latvija), bylą išnagrinėjęs apeliacine tvarka, 2018 m. sausio 5 d. sprendimu atmetė skundą dėl toliau nurodomų priežasčių.
- 6 Kasatorius yra ekonomiškai neaktyvus Sąjungos pilietis, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta yra Latvijoje. Atsižvelgiant į tai, pagal Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktą šioje nagrinėjamoje byloje taikomi Latvijos teisės aktai, tame tarpe Įstatymo dėl medicininio gydymo 17 straipsnis. Kasatorius nėra priskirtas prie Įstatymo dėl medicininio gydymo 17 straipsnyje minimų asmenų, kuriems teikiamos iš valstybės biudžeto finansuojamos sveikatos priežiūros paslaugos, kategorijų, o tai pagal Įstatymo dėl medicininio gydymo 17 straipsnio penktą dalį reiškia, jog kasatorius, kad gautų minėtas paslaugas, turi už jas susimokėti.

- 7 Pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punktą, 14 straipsnio 1 ir 2 dalis, ir 24 straipsnį, taip pat pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją, valstybė narė neįpareigojama kitos valstybės narės piliečiui pripažinti teisę į socialinę paramą už ilgesnį kaip tris gyvenimo šalyje mėnesius laikotarpį ir gyvenimo šalyje laikotarpį, jei jis trumpesnis negu penkeri metai. Šia taisykle siekiama teisėto tikslo – apsaugoti priimančiosios valstybės narės finansinius interesus. Kasatorius pageidauja gauti visavertes sveikatos priežiūros paslaugas Latvijoje, tačiau netenkina nė vienos iš Reglamente Nr. 883/2004 numatytų sąlygų (nei 17 straipsnio, nei 12 straipsnio, nei 23–26 straipsnių nei 17 straipsnio), kuriomis ši teisė suteikiama.
- 8 Iš SESV 168 straipsnio 7 dalies ir Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad Latvija turi teisę priimti specialias nuostatas dėl savo pačios socialinės apsaugos sistemos, ir kad minėta sistema negali būti laikoma diskriminacijos pagrindu vien dėl to, kad dėl jos kasatoriui kyla neigiamų pasekmių. Tiek Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, tiek *Satversme tiesa* (Konstitucinis Teismas) sistemingai pripažino, kad, atsižvelgiant į tai, kad viešieji ištekliai yra riboti, Latvija turi diskreciją nustatyti asmenų, kuriems teikiamos iš valstybės biudžeto finansuojamos sveikatos priežiūros paslaugos, kategorijas.
- 9 Nors kasatorius, atsižvelgiant į Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytas sąlygas, Latvijoje gyvena teisėtai ir iš esmės gali remtis minėtos direktyvos 24 straipsnio 1 dalyje nustatytu nediskriminavimo principu, skirtingas požiūris yra pateisinamas, nes jis grindžiamas objektyviais pagrindais ir teisėtu tikslu – apsaugoti viešuosius finansus ir kitų asmenų teisę gauti iš valstybės biudžeto finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas. Be to, šioje byloje toks požiūris taip pat yra proporcingas, nes valstybė garantuoja kasatoriui greitosios medicinos pagalbos teikimą, sveikatos draudimo suma nėra neproporcingai didelė ir tokia situacija tęsiasi tik tol, kol asmuo įgyja teisę nuolat gyventi šalyje (pasibaigus penkeriems metams).
- 10 Pagal Latvijos teisės aktus Europos sveikatos draudimo kortelė gali būti išduodama tik asmenims, kurie turi teisę gauti iš valstybės biudžeto finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas. Todėl kasatoriui negali būti išduota sveikatos draudimo kortelė.
- 11 Kasatoriaus Sąjungos piliečio statusas nėra prilyginamas Latvijos piliečio statusui ir kasatorius neturi tokių pačių teisių kaip Latvijos piliečiai. Laisvas asmenų judėjimas nėra absoliutus; priimančioji valstybė narė turi teisę savo piliečiams taikyti skirtingas normas, remdamasi minėtos valstybės teisės aktuose numatytais objektyviais sumetimais, ir apsaugoti savo kaip priimančiosios valstybės interesus, kad kitos valstybės narės piliečiai netaptų nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.
- 12 Negalima lyginti Latvijoje dirbančio Sąjungos piliečio šeimos nario (turinčio teisę gauti iš valstybės biudžeto finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas pagal Įstatymo dėl medicininio gydymo 17 straipsnio pirmos dalies 3 punktą) su

Latvijoje dirbančio Latvijos piliečio šeimos nariu (neturinčiu teisės gauti iš valstybės biudžeto finansuojamų sveikatos priežiūros paslaugų). Kadangi Latvijos pilietis dirba Latvijoje, nėra tarptautinių aspektų ir, esant tokiai situacijai, Latvijos piliečiai nesinaudoja savo teise laisvai judėti. Kita vertus, kai Sąjungos piliečiai naudojami savo judėjimo laisve, jiems taikomos apibrėžtos sąlygos, kurios taip pat priklauso nuo to, ar Europos Sąjungos pilietis gyvenamosios vietos valstybėje dirba pagal darbo sutartį, ar ne.

- 13 Kasatoriaus pateikė kasacinį skundą *Senāts* dėl šio *apgabaltiesa* sprendimo.

Pagrindiniai šalių kaltinimai pagrindiniame procese

- 14 **Kasatoriaus** teigimu, *apgabaltiesa* klaidingai taikė sąvoką „socialinė parama“, kiek ji susijusi su juo. Kasatorius pageidavo turėti teisę į socialinę apsaugą, o ne į socialinę paramą.
- 15 Jis teigia, kad *apgabaltiesa* netinkamai išplėtė tarp Direktyvos 2004/38 ir Reglamento Nr. 883/2004 esamą ryšį, klaidingai aiškindamas, kad Direktyvos 2004/38/EB 7 straipsnio 1 dalies b punktas taikomas kasatoriaus prašomai teisei į socialinę apsaugą.
- 16 Kasatoriaus manymu, *apgabaltiesa* klaidingai manė, kad iš Direktyvos 2004/38 išplaukiantis skirtingas požiūris, susijęs su ekonomiškai neaktyvaus Sąjungos piliečio teise gauti socialinę paramą kitoje Sąjungos valstybėje narėje, apima teisę į socialinę apsaugą. Pagal Reglamentą Nr. 883/2004, kiek tai susiję su teise į socialinę apsaugą, kasatoriui taikoma Latvijos teisė. Pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį ekonomiškai neaktyvūs Sąjungos piliečiai turi teisę į socialinę apsaugą, konkrečiai į sveikatos priežiūros paslaugas, tokiais pačiomis sąlygomis kaip ir minėtos valstybės narės piliečiai.
- 17 Teisėtas tikslas apriboti ekonomiškai neaktyvių Sąjungos piliečių teisę gauti socialinę paramą kitose Sąjungos valstybėse narėse yra susijęs su atvejais, kai nagrinėjamas klausimas, ar Sąjungos pilietis iš pradžių atitinka Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytas sąlygas. Jeigu šios sąlygos įvykdomos, teisės į socialinę apsaugą ir socialinę paramą apribojimais nenagrinėjami.
- 18 Taikomas skirtingas požiūris į kasatorių, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnį, nėra proporcingas, nes kasatorius negali gauti iš valstybės biudžeto finansuojamų sveikatos priežiūros paslaugų nei Italijoje, nei valstybėje, kurioje šiuo metu yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta ir interesų centras. Kasatorius siekia ne pasinaudoti kitos Europos Sąjungos valstybės narės socialinės paramos sistema, o prisijungti prie savo šeimos.
- 19 Darant prielaidą, kad kasatoriui taikoma sąvoka „socialinė parama“, negalima automatiškai atsisakyti taikyti šios teisės ekonomiškai neaktyviam Sąjungos piliečiui neišnagrinėjus reikšmingų faktinių aplinkybių, atsižvelgiant į jo

integraciją į visuomenę arba išanalizavus suteiktos atitinkamos pagalbos proporcingumą vertinant visą valstybinę socialinės paramos sistemą.

- 20 Ekonomiškai neaktyviems Europos Sąjungos piliečiams suteikiama vienodo požiūrio garantija priklauso tik nuo to, ar jie įvykdo Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte nustatytas sąlygas, kai jie gyvena konkrečioje šalyje. Ji išplaukia tiek iš SESV 18 straipsnio, tiek iš Direktyvos 2004/38 24 straipsnio, tiek iš Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnio.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimo aprašymas

- 21 Šioje byloje reikia išsiaiškinti, ar iš kasatoriaus pagrįstai buvo atimta teisė gauti iš valstybės biudžeto finansuojamas medicininio gydymo paslaugas (sveikatos priežiūrą) pagal Įstatymo dėl medicininio gydymo 17 straipsnį (dabar – Įstatymo dėl sveikatos priežiūros paslaugų finansavimo 9 ir 11 straipsniai), kuriuo į Latvijos teisės sistemą buvo perkeltas Direktyvos 2004/38/EB 7 straipsnio 1 dalies b punktas.
- 22 Nors, kaip teigia kasatorius, šiuo metu jis dirba, jis turi teisę prašyti, kad būtų nustatyta, ar jis turėjo teisę į palankų sprendimą, be kita ko, siekiant išvengti, jog panaši padėtis nesusiklostytų ateityje. Šis interesas turi būti pripažintas teisėtu pagrindu, kad būtų galima tęsti procesą.
- 23 *Senāts* manymu, ši byla yra svarbi atsižvelgiant į visą eilę Europos Sąjungos pagrindinių vertybių: pirmiausia, Sąjungos pilietybę (SESV 20 straipsnio 1 dalis); antra, judėjimo ir apsigyvenimo laisvę – pagrindinį principą, kylantį iš Sąjungos pilietybės [SESV 20 straipsnio 2 dalies a punktas ir SESV 21 straipsnis]; trečia, diskriminacijos dėl pilietybės draudimą (SESV 18 straipsnis).
- 24 Dėl Direktyvos 2004/38 ir Reglamento Nr. 883/2004 pažymėtina, kad šių teisės aktų tikslai yra glaudžiai susiję su teise į Sąjungos piliečių laisvą judėjimą.
- 25 Iš pirmųjų keturių Direktyvos 2004/38 konstatuojamųjų dalių, taip pat iš šios direktyvos 1 straipsnio a punkto matyti, kad šia direktyva pirmiausia siekiama supaprastinti ir sustiprinti naudojamąsi pagrindine ir asmenine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje (Sprendimo *Brey* 71 punktas, taip pat žr. Sprendimo *Metock ir kt.* 82 punktą). Šį tikslą taip pat atspindi minėtos direktyvos pavadinimas.
- 26 Reglamentas Nr. 883/2004 buvo priimtas siekiant numatyti valstybių narių socialinės apsaugos sistemų koordinavimo priemones, garantuojančias, kad būtų veiksmingai naudojamosi teise į laisvą asmenų judėjimą (Reglamento Nr. 883/2004 45 konstatuojamoji dalis) ir padėti kelti šių asmenų gyvenimo lygį bei užimtumo sąlygas (reglamento 1 konstatuojamoji dalis) (Sprendimo *Brey* 41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 27 Kitas Direktyva 2004/38 siekiamas tikslas numatytas jos 10 konstatuojamojoje dalyje; joje pažymima: tačiau savo teise gyventi šalyje besinaudojantys asmenys neturėtų tapti nepagrįsta našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai per pradinį gyvenimo joje laikotarpį. Vis dėlto šis antrasis tikslas pagrįstas pirmuoju: kadangi direktyva siekiama palengvinti naudojimąsi teise gyventi šalyje, valstybės narės manė, jog būtina pasirūpinti, kad būtų apibrėžta su šia laisve susijusi finansinė našta (generalinio advokato M. Wathelet išvados byloje *Gusa* 52 punktas).
- 28 Atsižvelgiant į valstybių narių finansinių interesų apsaugą, direktyvoje nustatoma nemažai laisvės judėti ir apsigyventi Europos Sąjungoje sąlygų ir ribų, kurios leidžiamos pagal SESV 20 straipsnį ir 21 straipsnį. Šioje byloje reikšminga sąlyga numatyta Direktyvos 2004/38/EB 7 straipsnio 1 dalies b punkte; pagal ją ekonomiškai neaktyvus Europos Sąjungos pilietis turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje (ilgiau kaip tris mėnesius), jei turi pakankamai išteklių, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, ir turi visavertį sveikatos draudimą.
- 29 Kompetentingos institucijos šioje byloje taikė tiek Direktyvos 2004/38, tiek Reglamento Nr. 883/2004 nuostatas. *Senāts* neturi jokių abejonių dėl Direktyvos 2004/38 taikytinumo, tačiau mano, kad reikia išaiškinti **klausimą dėl Reglamento Nr. 883/2004 reikšmingumo šioje byloje.**
- 30 Europos Sąjungos Bendrasis Teismas nusprendė, kad skirtumas tarp išmokų, kurioms netaikomas Reglamentas Nr. 883/2004, ir išmokų, kurioms minėtas reglamentas taikomas, iš esmės grindžiamas kiekvienos išmokos sudedamosiomis dalimis, pirmiausia jos tikslu ir gavimo sąlygomis, bei faktu, ar išmoka pagal nacionalinės teisės aktus kvalifikuojama kaip socialinės apsaugos išmoka, ar ne (Sprendimo *Molenaar* 19 punktas, Sprendimo *Komisija / Slovakija* 70 punktas ir Sprendimo *Czenviški* 33 punktas).
- 31 Pagal suformuotą jurisprudenciją išmoka gali būti laikoma socialinės apsaugos išmoka, kai ji skiriama naudos gavėjams neatsižvelgiant į individualų ir diskrecinį asmeninių poreikių vertinimą, remiantis teisės aktais apibrėžta situacija, ir kai ji susijusi su viena iš Reglamento Nr. 1408/71 3 straipsnio 1 dalyje aiškiai išvardytų sričių (Sprendimo *Silva Martins* 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija, ir Sprendimo *Komisija / Slovakija* 71 punktas).
- 32 Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad pirmoji iš dviejų sąlygų yra įvykdyta, kai išmoka skiriama laikantis objektyvių kriterijų, iš kurių, juos įvykdžius, atsiranda teisė į minėtą mokėjimą, nesant reikalo kompetentingai institucijai atsižvelgti į kitas asmenines aplinkybes (Sprendimo *Hughes* 17 punktas; Sprendimo *Molenaar* 21 punktas; Sprendimo *Maaheimo* 21 punktas; Sprendimo *Komisija / Slovakija* 73 punktas ir Sprendimo A 34 punktas).
- 33 Atsižvelgiant į abiejų sąlygų kumuliacinį pobūdį, jeigu neįvykdoma viena iš jų, nagrinėjama išmoka nepatenka į Reglamento Nr. 883/2004 (Sprendimo A

- 33 punktas) taikymo sritį. Kadangi Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalyje pateiktas sąrašas yra išsamus, šis reglamentas bet kuriuo atveju netaikomas išmokai, nesusijusiai su atsižvelgimu į vieną iš šiame straipsnyje nurodytų rizikos rūšių, neatliekant jokie individualaus ir diskrecinio suinteresuotojo asmens poreikių vertinimo (Sprendimo *Hoeckx* 12 punktas; Sprendimo *Scrivner ir Cole* 19 punktas; Sprendimo *Otte / Vokietija* 22 punktas; Sprendimo *Molenaar* 20 punktas ir Sprendimo *da Silva Martins* 41 punktas).
- 34 Iš tiesų Latvijos sveikatos priežiūros sistema iš esmės grindžiama iš valstybės biudžeto finansuojamų sveikatos priežiūros paslaugų teikimu. Nuo 2018 m. šios paslaugos taip pat finansuojamos iš privalomų įmokų į valstybės socialinės apsaugos sistemą. Kiti sveikatos priežiūros paslaugų finansavimo šaltiniai yra šie: pacientų mokėjimai, lėšos iš savanoriškojo socialinio draudimo, finansavimas iš savivaldybių biudžetų pagal savivaldybės nustatytas nuostatas, pajamos iš sveikatos priežiūros įstaigų ir privačios investicijos į gydymo įstaigas. Apskritai galima teigti, kad Latvijoje sveikatos priežiūros paslaugos iš esmės yra finansuojamos iš valstybės lėšų. Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, šiuo metu sveikatos priežiūros sistema Latvijoje gali būti apibūdinama kaip privalomasis nacionalinis sveikatos draudimas; nagrinėjamų metų Įstatyme dėl valstybės bendrojo biudžeto nustatomas jo finansavimo dydis.
- 35 Pagal Latvijos teisės aktus įvairios įstatyme nustatytos asmenų kategorijos gali gauti iš valstybės biudžeto finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas. Likusi gyventojų dalis gali gauti medicininio gydymo paslaugas sumokant pagal sveikatos priežiūros įstaigos nustatytus tarifus arba už nustatytus atlygius, kurie mokami už specialisto paslaugas.
- 36 Europos Sąjungos valstybių narių piliečiams, kurie Latvijoje nedirba pagal darbo sutartį arba savarankiškai, nėra įtraukiami į asmenų, galinčių gauti iš valstybės biudžeto finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas, kategorijas.
- 37 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, sveikatos priežiūros paslaugos teikiama visiems Latvijos gyventojams, kurie įtraukti į vieną iš įstatyme nustatytų kategorijų, nepriklausomai nuo jų turimų finansinių lėšų. Kriterijai, į kuriuos atsižvelgiama vertinant, ar įtraukti asmenį į atitinkamą kategoriją, yra aiškiai objektyvūs ir apibūdina požymius, kuriuos asmuo turi atitikti, kad būtų įtrauktas į sveikatos priežiūros paslaugų gavėjų registrą, taigi, kad gautų iš valstybės biudžeto finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas. Iš teisės aktų nematyti, kad kompetentinga institucija turėtų teisę arba pareigą atsižvelgti į kokias nors kitas asmenines aplinkybes. Todėl sveikatos priežiūros paslaugų (kaip šioje byloje nagrinėjamos socialinės apsaugos paslaugos) teikimas gali atitikti pirmą Reglamento Nr. 883/2004 taikymo sąlygą. Lygiai taip pat sveikatos priežiūros paslaugos gali atitikti Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 1 dalies a punkto sąlygas.
- 38 Reglamento Nr. 883/2004 taikymas, be kita ko, grindžiamas dokumento S1 forma, parengta remiantis minėtu reglamentu, kuri išduodama, kai valstybės narės pilietis

gyvena kitoje negu jis apdraustas šalyje. Šioje šalyje asmuo ir jo šeimos nariai turi teisę gauti bet kokią paramą paslaugų forma (kaip antai sveikatos priežiūros paslaugos), kuri numatyta jo gyvenamosios vietos šalies teisės aktuose, lyg jie būtų joje apdrausti. Tačiau šioje byloje kasatorius šios formos negavo. Kaip matyti iš šios bylos medžiagos, taip atsitiko dėl to, kad kompetentinga Italijos institucija nusprendė, jog kasatorius, jam persikėlus gyventi į Latviją, neturėjo būti įtrauktas į jos sveikatos priežiūros sistemą, todėl minėtos formos dokumentas jam neturėjo būti išduotas. Šioje byloje taip pat yra reikšminga dokumento E104 forma, kurioje pateikiama informacija apie asmens draudimo laikotarpius šalyje, kuri išsiunčia formą (šioje byloje – Italija).

- 39 Tuo pat metu reikia turėti omenyje, kad pagal Reglamento Nr. 883/2004 3 straipsnio 5 dalį šis reglamentas netaikomas socialinei paramai ir medicininei pagalbai.
- 40 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, šioje byloje būtina išaiškinti, ar Reglamentas (EB) Nr. 883/2004 gali būti taikomas sveikatos priežiūros paslaugoms.
- 41 **Jeigu Reglamentas Nr. 883/2004 šioje byloje būtų taikomas**, reikia pateikti tolimesnius svarstymus.
- 42 Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punkto tikslas – nustatyti nacionalinę teisę, kuri taikoma skiriant socialinės apsaugos išmokas, numatytas to paties reglamento 3 straipsnio 1 dalyje, kai minėto 11 straipsnio 3 dalies a ir d punktų nuostatos netaikomos asmeniui, konkrečiai, ekonomiškai neaktyviam asmeniui. Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktu siekiama išvengti konkrečioje situacijoje lygiagrečiai taikyti įvairias nacionalines teises ir su tokiu taikymu galinčių kilti komplikacijų, o taip pat užkirsti kelią tam, kad asmenys, kuriems taikomas minėtas reglamentas, nesant taikytinos teisės, prarastų apsaugą socialinėje srityje (pagal analogiją žr. Sprendimo *Brey* 38 punktą ir paskesnius).
- 43 Reglamente Nr. 883/2004 nustatytai normų kolizijos sistemai būdinga tai, kad ja iš kiekvienos valstybės narės teisės aktų leidėjo atimama kompetencija nustatyti jos nacionalinės teisės taikymo sritį ir sąlygas tiek, kiek tai susiję su fiziniais asmenimis, kuriems ši teisė taikoma, tiek teritorija, kurioje nacionalinės nuostatos turi poveikį (žr. Sprendimo *Ten Holder* 21 punktą).
- 44 Šioje byloje, kadangi kasatoriui atsisakoma suteikti teisę naudotis Italijos ir Latvijos sveikatos priežiūros sistemomis, susiklostė situacija, kai iš kasatoriaus buvo visiškai atimta apsauga socialinės apsaugos srityje. Ši situacija susiklostė dėl to, kad kasatorius pasinaudojo teise laisvai judėti. Neturėtų būti leidžiama situacija, kai asmuo negali naudotis nė vienos su šia byla susijusios Europos Sąjungos valstybės narės socialinės apsaugos sistema. Kaip matyti iš pirma nurodytos Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijos, Reglamento Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktas buvo įterptas konkrečiai siekiant užkirsti kelią susiklostyti tokioms situacijoms. Tuo pat metu nėra visiškai aišku,

kuri valstybė narė padarė klaidą – Italija, taikydama savo teisę, kai ji dėl to, kad kasatorius persikėlė gyventi į kitą šalį, pašalino jį iš sveikatos priežiūros sistemos, ar Latvija, neįtraukdama kasatoriaus į nacionalinę sveikatos priežiūros sistemą dėl to, kad prašymo pateikimo momentu jis Latvijoje nedirbo.

- 45 **Jeigu Reglamento Nr. 883/2004 nuostatos šioje byloje netaikytinos**, atsižvelgiant į tai, kad kasatorius yra Sąjungos pilietis, reikia priimti sprendimą dėl klausimo, ar Latvijos teisėje įtvirtintas sprendimas atitinka SESV 18 straipsnį ir 21 straipsnį.
- 46 Europos Sąjungos Bendrasis Teismas yra nusprendęs, kad Sąjungos pilietybe siekiama suteikti valstybių narių piliečiams esminį statusą, leidžiantį asmenims, kurie yra tokioje pačioje situacijoje, būti vienodai teisiškai vertinamiems, nesvarbu, kokia jų pilietybė, ir nepažeidžiant šioje srityje aiškiai nustatytų išimčių (Sprendimo *Grzelczyk* 31 punktas; Sprendimo *D’Hoop* 28 punktas ir Sprendimo N. 27 punktas).
- 47 Jis taip pat nusprendė, kad kiekvienas Sąjungos pilietis gali remtis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 18 straipsnyje numatytu bet kokios diskriminacijos dėl pilietybės draudimu visose situacijose, kurios priklauso Sąjungos teisės taikymo *ratione materiae* sričiai. Prie tokių situacijų, be kita ko, priskirtinas naudojimas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 20 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos a punktą ir 21 straipsnį suteikta laisve judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje (Sprendimo N. 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija bei Sprendimo *Dano* 59 punktas).
- 48 Taip pat iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad tai, jog mažiau palankios sąlygos tam tikriems valstybės narės piliečiams nacionalinės teisės aktuose nustatytos tik dėl to, kad jie pasinaudojo savo laisve judėti ir apsigyventi kitoje valstybėje narėje, yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 21 straipsnio 1 dalyje visiems Sąjungos piliečiams pripažintų laisvių suvaržymas (Sprendimo *Martens* 25 punktas ir Sprendimo A 60 punktas).
- 49 Sprendime *Trojani* Bendrasis Teismas iš esmės nusprendė, kad jeigu asmuo turi leidimą gyventi šalyje, jis gali remtis SESV 18 straipsniu ir prašyti skirti socialinę išmoką tokiomis pačiomis kaip ir šios valstybės narės piliečiai sąlygomis (Sprendimo *Trojani* 46 punktas).
- 50 Šioje byloje iš nagrinėjamų aplinkybių matyti, kad gali būti, jog buvo rimtai pažeistos kasatoriaus teisės: šiuo pažeidimu apribojama jo teisė laisvai judėti ir atimamos teisės, dėl kurių Europos Sąjunga priėmė daug koordinavimo normų socialinės apsaugos ir socialinės paramos srityje. Vien dėl to, kad kasatorius yra Sąjungos pilietis, jis realiai turi teisę į valstybinę sveikatos priežiūrą, kuri patenka į minėtų normų taikymo sritį. Todėl šis statusas suteikia kasatoriui teisę gauti prašomas lengvatas. Taigi, nors nėra priimta antrinės teisės normų, pakanka vien to, kad kasatorius, prašydamas suteikti iš valstybės biudžeto finansuojamą sveikatos priežiūrą, remiasi Sąjungos piliečio statusu.

- 51 Iš tiesų šioje Sutartyje numatytos galimybės Sąjungos piliečių judėjimo srityje nebūtų visiškai veiksmingos, jei valstybės narės pilietį nuo pasinaudojimo jomis būtų galima atgrasyti sudarant kliūtis jam apsigyventi kitoje valstybėje narėje jo kilmės valstybės teisės aktais, dėl kurių jis atsidurtų mažiau palankesnėje padėtyje vien dėl to, kad pasinaudojo šiomis galimybėmis (Sprendimo *Martens* 26 punktas ir Sprendimo A 61 punktas).
- 52 Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo 18 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Sutarčių taikymo srityje, nepažeidžiant joje esančių specialių nuostatų, draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės. Taip pat Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pažymėjo apie judėjimo laisvės ir gyvenimo vienos iš valstybių narių teritorijoje ribotą pobūdį. Konkrečiai kalbant, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 20 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje aiškiai nurodama, kad naudojimosi šiame straipsnyje suteiktomis teisėmis sąlygas ir ribas nustato Sutartys ir joms įgyvendinti skirtos priemonės. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 21 straipsnio 1 dalį kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje laikydamasis Sutartyse ir joms įgyvendinti priimtose nuostatose nustatytų apribojimų bei sąlygų (Sprendimo *Brey* 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; Sprendimo *Dano* 60 punktas; Sprendimo *Baumbest* ir R., 84 punktas ir paskesni; Sprendimo *Trojani* 31 punktas ir paskesni).
- 53 Toks apribojimas gali būti pateisinamas pagal Sąjungos teisę tik jeigu jis pagrįstas objektyviais bendrojo intereso pagrindais, nepriklausančiais nuo atitinkamų asmenų pilietybės, ir yra proporcingas nacionaline teise teisėtai siekiamam tikslui. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos išplaukia, kad priemonė yra proporcinga, jeigu galėdama leisti įgyvendinti numatytą tikslą ji neviršija to, kas reikalinga jam pasiekti (Sprendimo *Martens* 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija bei Sprendimo A 67 punktas).
- 54 Pagal Italijos teisės sistemą užsienyje registruotas Italijos pilietis praranda teisę gauti šios valstybės sveikatos priežiūrą užsienyje. Jeigu Latvijos teisės aktai atitinka Direktyvos 2004/38 ir Reglamento Nr. 883/2004 nuostatas, susiklostys situacija, kai kasatorius ir toliau negaus nė vienos valstybės narės valstybinės sveikatos priežiūros paslaugų; ši situacija, *Senāts* manymu, prieštarauja Europos Sąjungos pastangoms garantuoti laisvą asmenų judėjimą Europos Sąjungoje ir europinę integraciją.
- 55 Europos Sąjungos Bendrasis Teismas jau turėjo progą nagrinėti klausimus, susijusius su Direktyvos 2004/38 ir Reglamento Nr. 883/2004 sąveika. *Senāts* manymu, šios bylos aplinkybėmis reikšmingiausia yra byla *Brey*. Vis dėlto iki šiol nebuvo nagrinėta bylų, tiesiogiai susijusių su valstybinės sveikatos priežiūros teikimu Europos Sąjungos piliečiams valstybėse narėse, kuriose sveikatos priežiūra teikiama jos piliečiams.
- 56 Bendrasis Teismas nusprendė, kad Reglamentu Nr. 883/2004 siekiama užtikrinti Sąjungos piliečiams, pasinaudojusiems laisvu darbuotojų judėjimu, teisę ir toliau

- gauti tam tikras socialinės apsaugos išmokas, skirtas jų kilmės valstybėje narėje, o Direktyvoje 2004/38 priimančiajai valstybei narei savo ruožtu suteikiama galimybė Sąjungos piliečiams, neturintiems ar nebeturintiems darbuotojo statuso, nustatyti teisinius apribojimus dėl socialinių išmokų skyrimo, kad šie netaptų nepagrįsta našta šios valstybės narės socialinės paramos sistemai (Sprendimo *Brey* 57 punktą).
- 57 Bendrasis Teismas paminėjo darbuotojų teisę laisvai judėti ir su ja susijusią teisę gauti socialinės apsaugos išmokas. Kasatorius pažymėjo, kad jis persikėlė gyventi į Latviją, kad galėtų prisijungti prie savo šeimos. Nors, kaip pažymėta pirma, Reglamento (EB) Nr. 883/2004 11 straipsnio 3 dalies e punktas taikomas ekonomiškai neaktyviems asmenims, svarbu pažymėti, kad taip pat tikslinga išnagrinėti klausimą laisvo darbuotojų judėjimo požiūriu. Pareiškėjui buvo išduota dokumento E104 forma su informacija apie draudimo laikotarpius, kuriuos jis įgijo formą išdavusioje valstybėje. Taigi, gali būti, kad kasatorius turėjo darbuotojo statusą Italijoje ir kad persikeldamas gyventi į Latviją taip pat įgyvendino teisę laisvai judėti kaip darbuotojas. Be to, nuo tada, kai kasatorius persikėlė gyventi į Latviją, jis ieškojo darbo, o nuo 2018 m. – dirba. Taip pat, kadangi persikeldamas gyventi į Latviją kasatorius neturėjo darbuotojo statuso (arba jį prarado), yra pagrindo, remiantis Direktyva 2004/38, kaip jau buvo nurodyta, nustatyti atitinkamus išmokų skyrimo apribojimus, kad asmuo netaptų našta Latvijos socialinės paramos sistemai.
- 58 Direktyvos 2004/38 24 straipsnyje ir Reglamento Nr. 883/2004 4 straipsnyje sukonkretinamas Europos Sąjungos piliečių, įgyvendinančių SESV 18 straipsnyje nustatytą teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, **nediskriminavimo principas**. *Senāts* yra susirūpinęs dėl to, kad šioje byloje galbūt buvo pažeistas lygybės principas, nes kasatorius, kadangi jis yra Italijos pilietis, pasinaudojęs teise laisvai judėti, pateko į mažiau palankią padėtį, palyginti su Latvijos piliečiais ir Sąjungos piliečio, kuris darbo tikslais persikėlė gyventi į Latviją, šeimos nariais.
- 59 Šioje byloje Latvijos institucijos pažymėjo, kad Latvijos finansinių išteklių apsauga yra teisėtas socialinių išmokų skyrimo apribojimo tikslas. Nors tai ir galėtų būti teisėtas tikslas, tačiau *Senāts* kyla abejonių, ar šioje byloje šis tikslas yra proporcingas.
- 60 Kadangi teisė laisvai judėti, kaip pagrindinis Sąjungos teisės principas, yra bendra taisyklė, Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte numatytos sąlygos turi būti aiškinamos siaurai (Sprendimo *Brey* 70 punktą; taip pat pagal analogiją žr. Sprendimo *Kamberaj* 86 punktą ir Sprendimo *Chakroun* 43 punktą) ir laikantis Sąjungos teisės nustatytų ribų bei proporcingumo principo (Sprendimo *Baumbast ir R* 91 punktą; Sprendimo *Zhu ir Chen*, 32 punktą ir Sprendimo *Brey* 70 punktą).
- 61 Nagrinėdamos, ar asmuo netapo nepagrįsta našta valstybės narės socialinės paramos sistemai, nacionalinės institucijos turi laikytis Europos Sąjungos

Bendrojo Teismo jurisprudencijoje nustatytų taisyklių, pirmiausia pareigos atsižvelgti į kiekvieno atvejo aplinkybes.

- 62 Kalbant apie individualų nagrinėjimą, kuriuo siekiama bendrai įvertinti našta, kurią konkrečiai sukelia išmokų skyrimas visai pagrindinėje byloje nagrinėjamai nacionalinei socialinės paramos sistemai, reikia pažymėti, kad vienam pareiškėjui suteiktą pagalbą sunku pripažinti „nepagrįsta našta“ valstybei narei, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 14 straipsnio 1 dalį, nes gali slėgti atitinkamą valstybę narę ne po to, kai pateiktas individualus prašymas, o sudėjus visus jai pateiktus individualius prašymus (Sprendimo *Alimanovic* 62 punktas ir Sprendimo *García Nieto ir kt.* 50 punktas).
- 63 Bendrasis Teismas nusprendė, kad dėl to, jog priimančioji valstybė narė automatiškai neskiria atitinkamos socialinės išmokos ekonomiškai neaktyviems kitų valstybių narių piliečiams netgi praėjus trims gyvenimo šalyje mėnesiams, kaip nurodyta Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 2 dalyje, jei suinteresuotojo asmens ištekčiai mažesni už šiai išmokai skirti numatytą referencinę sumą, priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos negali, laikydamosi iš šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies b punkto ir 8 straipsnio 4 dalies kylančių reikalavimų ir proporcingumo principo, išsamiai įvertinti naštos, kuri konkrečiai tektų socialinės paramos sistemai skyrus šią išmoką, atsižvelgiant į individualias suinteresuotojo asmens situaciją apibūdinančias aplinkybes (Sprendimo *Brey* 77 punktas).
- 64 Šioje byloje tiek Latvijos kompetentingos institucijos, tiek žemesniųjų instancijų teismai laikėsi nuomonės, kad ši konkreti situacija pati savaime sukelia nepagrįstą našta Latvijos socialinės paramos sistemai. Vis dėlto, atsižvelgiant į Europos Sąjungos Bendrojo Teismo išvadą, gali kilti abejonių dėl tokio vertinimo. Šioje byloje reikia įvertinti konkrečią pareiškėjo situaciją, atsižvelgiant, pavyzdžiui, į tai, kad: kasatorius persikėlė gyventi į Latviją, siekdamas prisijungti prie savo šeimos; jis buvo dirbęs Italijoje ir ieškojo darbo Latvijoje; turi nepilnamečių vaikų, kurie yra jo išlaikomi, kurie kartu yra Italijos ir Latvijos piliečiai. Tai rodo, kad pareiškėjas turi glaudžius asmeninius ryšius su Latvija, o tai neleidžia automatiškai pašalinti kasatorių iš valstybės biudžeto finansuojamos sveikatos priežiūros sistemos.
- 65 Svarbu tai, kad, kiek tai susiję su galimybe gauti socialinės paramos išmokas, Sąjungos pilietis gali reikalauti, kad būtų vertinamas taip pat kaip ir priimančiosios valstybės narės piliečiai pagal Direktyvos 2004/38 24 straipsnio 1 dalį, tik jeigu jo gyvenimas priimančiosios valstybės narės teritorijoje atitinka šios direktyvos sąlygas (Sprendimo *Dano* 69 punktas; Sprendimo *Alimanovic* 49 punktas ir Sprendimo *García-Nieto ir kt.* 38 punktas). Niekas nedraudžia taikyti nacionalinės teisės aktų, kuriais socialinių išmokų skyrimas ekonomiškai neaktyviems piliečiams susiejamas su esmine sąlyga, kad jie atitiktų reikalavimus, nustatytus teisei teisėtai apsigyventi priimančiojoje valstybėje narėje įgyti (Sprendimo 44 punktas ir Sprendimo *Dano* 69 punktas; generalinio advokato išvados byloje *Komisija / Jungtinė Karalystė* 77 punktas). Bet Teisingumo

Teismas taip pat nusprendė, kad tokie teisės aktai vis dėlto netiesiogiai diskriminuoja. Todėl norint šią diskriminaciją pateisinti, ja reikia siekti teisėto tikslo ir neviršyti to, kas būtina jam pasiekti (Sprendimo *Komisija / Jungtinė Karalystė* 76 punktas).

- 66 Šioje byloje neginčytina, kad kasatorius tenkina nuolatinio gyvenimo šalyje sąlygą, numatytą Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies b punkte. Vis dėlto, iš administracinių sprendimų matyti, kad ankstesnė teisėto gyvenimo šalyje sąlyga tampa kliūtimi, dėl kurios nesuteikiama teisė į socialinės apsaugos paslaugą (iš valstybės biudžeto finansuojamą sveikatos priežiūrą). *Senāts* abejoja, ar tai atitinka Direktyvos 2004/38 ir Reglamento Nr. 883/2004 nuostatas. Kitaip tariant, kyla klausimas, ar tai, kad pareiškėjas turi visavertį sveikatos draudimą, kuris yra viena iš Direktyvoje 2004/38 numatytų ankstesnių teisėto gyvenimo šalyje sąlygų, gali būti pagrindu atsisakyti jį įtraukti į iš valstybės biudžeto finansuojamą sveikatos priežiūros sistemą. Susirūpinimą kelia ir tai, ar nustatyti apribojimai, kuriais siekiama apsaugoti Latvijos socialinės paramos sistemos finansinius interesus, yra adekvatūs ir ar jie neviršija to, kas būtina nustatytam tikslui pasiekti.
- 67 Be to, reikia išnagrinėti klausimą dėl atvirkštinės diskriminacijos (*reverse discrimination*). Šioje byloje, kaip matyti iš Įstatymo dėl sveikatos priežiūros paslaugų finansavimo, dirbančio Europos Sąjungos piliečio šeimos narys turi teisę į valstybinę sveikatos priežiūrą. Tačiau, kadangi kasatorius yra susituokęs su Latvijos piliete, kuri nesinaudojo savo judėjimo laisve, jam, kaip santuokos pagrindu tapusiam šeimos nariui, buvo atsisakyta teikti sveikatos priežiūros paslaugas.
- 68 Bendrasis Teismas nusprendė, kad jeigu suinteresuotas Sąjungos pilietis niekada nepasinaudojo teise laisvai judėti ir visą laiką gyveno savo pilietybės valstybėje narėje, jis nepatenka į sąvokos „naudos [paslaugų] gavėjas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 3 straipsnio 1 dalį, taikymo sritį, todėl ši direktyva jam netaikoma (Sprendimo *McCarthy* 39 punktas).
- 69 Taip pat buvo nuspręsta, kad Sąjungos pilietybe nesiekama išplėsti Sutarties *ratione materiae* taikymo srities visiškai su Sąjungos teise nesusijusioms vidaus situacijoms. Tokiu atveju bet kokia valstybės narės piliečio diskriminacija turi būti reglamentuojama šios valstybės teisinėmis priemonėmis (Sprendimo *Land Nordrhein-Westfalen / Uecker ir Jacquet / Land Nordrhein-Westfalen* 23 punktas; taip pat žr. Sprendimo *Garcia Avello* 26 punktą; Sprendimo *Schempp* 20 punktą ir *Gouvernement de la Communauté française ir Gouvernement wallon* 39 punktą).
- 70 Europos Sąjungos Bendrasis Teismas taip pat nusprendė, kad situacijos, kurios patenka į Europos Sąjungos teisės *ratione materiae* taikymo sritį pirmiausia apima tas, kurios susiję su Sutartimi garantuojamų laisvių ir judėjimo laisvės bei teisės apsigyventi valstybių narių teritorijoje įgyvendinimu (Sprendimo *Nerkowska* 26 punktas; Sprendimo *Bidar* 33 punktas ir Sprendimo *Schempp* 17 ir 18 punktai).

- 71 Jeigu asmeniui pasinaudojus Sąjungos teisės sistemoje pripažinta laisve paveikiama jo teisė gauti nacionalinėje teisėje numatytą išmoką, tai negali būti laikoma paprasčiausia vidaus ir su Sąjungos teise jokio ryšio neturinčia situacija (Sprendimo *Nerkowska* 29 punktas).
- 72 Šioje byloje Europos Sąjungos Bendrasis Teismas nusprendė, kad Europos Sąjungos teisė yra taikytina tokioje situacijoje, kai teise laisvai judėti pasinaudoja ne pats pareiškėjas, o jo sutuoktinis. Bendrasis Teismas iš esmės padarė išvadą, kad atsižvelgiant į tai, jog Europos Sąjungos teise suteiktomis teisėmis pasinaudojo kitas asmuo, ir susiklosčiusioje situacijoje, vertinant ją bendrai, atsirado pakankamai stiprus ryšys su Sąjungos teise, šios teisės taip pat gali būti suteiktos pareiškėjui (Sprendimo *Schempp* 25 punktas).
- 73 Šioje byloje situacija skiriasi nuo minėtoje byloje nagrinėtos situacijos, kadangi pats kasatorius, o ne jo sutuoktinis, pasinaudojo Europos Sąjungos teise laisvai judėti. Vis dėlto, kaip ir minėtame Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendime, negalima daryti išvados, kad šis atvejis yra susijęs su visiškai vidaus situacija, kuriai netaikoma Sąjungos teisė. Reikia atsižvelgti į tai, kad draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės. Be to, *Senāts* yra susirūpinęs dėl to, kad šioje byloje labai neigiamai paveikiama ne tik kasatoriaus Europos pilietybė, bet ir su ja susijusių teisių esmė (teisė laisvai judėti). Taigi, kiek tai susiję su kasatoriumi, nors jo sutuoktinė, Latvijos pilietė, nesinaudojo teise laisvai judėti, turėtų būti taikomos tos pačios Sąjungos teisės nuostatos, kurios būtų taikomos Sąjungos piliečio šeimos nariui.
- 74 Kasatorius, kaip Latvijos piliečio sutuoktinis, turi turėti galimybę naudotis tokiais pačiomis lengvatomis kaip ir Sąjungos piliečio šeimos narys, kuris persikelia gyventi į Latviją darbiniais sumetimais.